

מסורת הש"ם

(א) חנוּנִה, (ב) מדרים כג. קדושין מה: (ג) ימנות כג.: וּשְׁם אִמָּתָךְ רַב חֵן בֵּר רַבָּא אֲמַר רַבּוּ, (ד) נִשְׁבַּת סוּרִי, (ה) נְעִי הֵיטֵב בְּעִיזָּא מַת. כַּנְפֵּשִׁי וְתוֹ שֶׁם דִּיהֵ הִכִּן, (ו) יִקְרֹד לַחֲמַת בִּיתוֹ כֵּךְ פִּירֵשִׁי צִיָּק ג. ד"ה לְאֻשְׁחָן וְרִי פִ"ש וְעֵצְרוֹן פִּי כוּתֵל, (ז) נְגִי הַעֲרֹךְ אֲדוּרָא פִי טוֹלָא, (ח) [לַעֲלֹ נֶהֱ:], (ט) מִסּוּת וּלִי, (י) סְנַהֲדְרִין לֵא: (כ) נְגִי הַעֲרֹךְ טוֹחֵא פִי שׁוּמַר הַמַּעֲלִילִים, (ל) נִדְיָה שְׁנוֹר לַפִּי דִּיהֵ וְשׁוֹן, (מ) [שְׁמוֹת יג,] (נ) [שִׁיר הַשִּׁירִים ה,]

הגהות הב"ח

(א) בנִי וְקִרְיָא פִּסְקוּקָא לַפְּתוּחִי: (ב) שֶׁם תַּפְּשִׁי לִיה לְרַבָּא דְחִיל כּוּלִי עֲלֵמָא וְאִמְרִי רַבָּא אִיתְפִּיס אֲנִן לֹא כָל שַׁבָּן אֲמַרִי לִיה: (ג) שֶׁם הֵיטֵב מַתְפִּילִין עֵינֵין רַבָּא וְאִשְׁכַּח וְאִיז' דַּפְטֹר חֲמוּר גְּדִישׁ תַּחְפֹּלָה לְטוֹף אֹזֶל: (ד) רש"י דִּיהֵ שְׁנוֹר מַלְכָא מִלָּךְ פִּרְסִי:

גליון הש"ם

בנב' א"ל אשתך שכבא. ע"י לקמן דף ס"ב ע"ה מוס' ד"ה רבא:

לעזי רש"י

משילארא"י [מישיליר"ש]. שנינים טוחנות.

מוסף רש"י

את אמרת לקריבך. לתם כחו קטנה לקרנן, ואשתו אחרת שמתנה לקרניה (קדושין מה:). בבבירא. צבור (שבת סו:). ככי. מקום מושב השניים זילנצ"ש (נ"י כח. ע"י תוס' שם). אשיתא. מומה (ב"ק יג).

הרואה פרק תשיעי ברכות

קיסר. מלך רומי והיה לו תגר עם פרסיים: **מאי חזינא**. מאי

אֲרָאָה בְּלִילָה בַּחֲלוּם: **מַשְׁחִי לָךְ פֶּרְסָאִי**. עושים כך עבודת המלך.

כמו לֹא חֲמַרְא דַּחַד מִנְהוֹן שְׁחִיתָ (תרגום במדבר טו). ולשון חכמים (ספרי פ' דברים) הדבך לשחזור וישתחוו לך: **וּשְׁנו לָךְ**. ישללוך בשצי:

וּטְחַנִי כֵךְ קְשִׁיטָא. יכופו אותך לטחון גרעיני תמרים: **טְשַׁנּוּר** (ד). מלך פרס: **פְּסִיד עַסְקָךְ**. מתקלקל פרקמטיא שֶׁלָךְ: **וּלֹא אֲהֵי לָךְ לְמִיכָל**. מתוך זַעֲרָךְ לֹא יֵעָטֶם לָךְ שׁוֹם מֵאֲכָל: **מַרוּוח עַסְקָךְ**. ומתוך שמחתך לֹא תִחְאֹה לֵאכּוֹל שְׁתַּהִי שֶׁזֶע בְּשִׁמְחַתְךָ: **וְהִיא**. אֲשַׁתְךָ: **לַפְּכוּחִי פַחַדְךָ**.

לַפִּיג דִּלְגַּתְךָ: **מְרִישֵׁה**. זרע רב מוֹלִיץ הַשָּׂדֶה: **צְדִינָא דַּמְלָנָא**. אֲזִנֵּר שִׁמְשִׁטִּי הַמֶּלֶךְ שֶׁס יִשְׁצֵר עַל יְדֵי גִנְצִים וְיַעֲלִילֵו עַלִיךְ לִוְמֵר שְׁאִתָּה גִנְצָתָם: **קַל וְחוּמֵר מִינֵךְ**. אִם רַבָּא נַחֲשָׁד כָּל שָׁכֵן שִׁיחֲשֹׁדּוּ חֲזוּ וְיִירָאֻ מִמֶּךָ: **חֲסָא**. חֹזַת: **עֵיף עַסְקָךְ**. כְּפוֹל צְרִיז כְּחֹזַת שְׁהִיא רַחֲצָה וּכְפוּלָה: **מְרִיר עַסְקָךְ**. שְׁנֹאִי לְכָל וּמִר יִהִיֵּה הַסְחֹרֶה שֶׁלָךְ: **חֲצִיטָא**. הֵם הִיוּ מִשְׁתַּכְרִים צִיין. **חֵלִי עַסְקָךְ**. מִתּוֹךְ כְּלוּמֵר שְׁתַּתן סְחֹרֶתְךָ צוּל:

דְּקַדְחִי. גִּלְגֵּל: **עֵשִׁיק עַסְקָךְ**. צִיּוֹקֵר מִתְכַּרְנו כְּמוֹ עֵשִׁיק לִגְנָךְ (ב"מ ד' נב:). **לְרַבָּא א"ל קֹאִוי עַסְקָךְ**. לִשׁוֹן קֹהִוי הַכָּל יִשְׁנֹאֲהוּ: **מַפְנַעִי עַסְקָךְ**. יִתְנַקֵּשׁ עַסְקָךְ וַיַּחֲזִרו אַחֲרֵיו לְקִנּוּת: **דְּקֹאִי אֲאִיסְדֵן**. מִרְאֲשׁוּמִיו. כְּדַמְתַּרְגִּמִּינִן מִרְאֲשׁוּמִי אֲסְדוּחִי (בְּרַחֲשִׁית כח): **מַנְלָא הוּסִי**. רֹאֵשׁ יִשְׁצִיָּה הַדּוּשָׁה לְרִשׁוֹת וְהַמְתּוֹרַגְמִן

נו.

1. שוּרְךָ בְּתוֹב לְעֵצִיךָ וְלֹא תֵאָכֵל מִקְּנֹו חֲמוּרְךָ גּוֹזֵל מִלְּפָנֶיךָ וְלֹא יִשׁוּב לָךְ צֶאֱנֵךְ נְתַתָּ לְאִיָּבִיךָ וְאִין לָךְ מוֹשִׁיעַ: דְּבָרִים כח לא 2. בָּנִים וּבָנוֹת תּוֹלִיד וְלֹא יִהְיוּ לָךְ כִּי יִלְבֹּד בְּשִׁבְי:

דְּבָרִים כח מא 3. בָּנִיךָ וּבָתֶּיךָ נְתָנִים לְעַם אַחֵר וְעֵצִיךָ רֵאוּת וְקָלוֹת אֲלֵיהֶם כָּל הַיּוֹם וְאִין לֹאֵל לָךְ מוֹשִׁיעַ: דְּבָרִים כח לא 4. לָךְ אָבֵל בְּשִׁמּוּחָה לְחֻמְךָ וְשִׁתָּה בָּלָב טוֹב יִנָּךְ כִּי כָּבֵר רָצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֶׁיךָ: קהלת ט ז 5. נָרַע רַב תּוֹרִיצֵי הַשָּׂדֶה וַיַּעֲטֵט תֹּאסָף כִּי יִחְסֻלָּנּוּ הָאֲרָבָה: דְּבָרִים כח לח 6. זִיתִּים יִהְיוּ לָךְ בְּכָל גְּבוּלְךָ וְשָׁמֶן לֹא תִסּוֹף כִּי יִשָּׁל זֵיתֶךָ: דְּבָרִים כח מ 7. וְרָאָה כָּל עַמִּי הָאֶרֶץ כִּי שֶׁם יְיָ נִקְרָא עַלִיךָ וְרָאָה מִלְּפָנֶיךָ: דְּבָרִים כח י

רבינו חננאל

א"ל חזאי אשיתא דנפל. פ"י כותל. א"ל חזאי אפדנא דאב"י דנפל. פ"י אפדנא חצור. ונפל מנקריה פ"י מוח שבקרקר. א"ל אורדא מבי סדיא נפק. פ"י הנוצה היוצא מן הכסת. גמירי דקללת חכם אפי' בחנם היא באה. פ"י מתקיימת.

עומד עליו צלמורא להשמיע בקול רס לרצים כקול חמור הגוער: **וּי"ו דְּפַטֵּר חֲמוּר גָּהִיט מַסְפִּילָךְ**. צפרשת והיה כי יציאך וכל פטר חמר תפדה בשהיט והוא חסר וי"ו ובתפילין של רבא כתבו הכותב מלא ואח"כ מחקו והיינו גהיט מחוק: **דְּשֹׂא בְרִייתָא**. דלת חילון שצצית: **אֲסַתְךָ מַסָּה**. השומרת את הצית:

כְּדִי. שִׁינִים הַפְּתִימִיּוֹת שְׁקוּרִין מִשִּׁילֵאֲרִי: **סַרְסִי נָשִׁי מַגְרֵשָׁה**. שֹׁאֲשֵׁמוֹ שֶׁל אִדָם קְרִיָּה יוֹנֵה דְכַתְּבִי יוֹנֵמִי תַמְתִּיט: **סְרִין קוּלְפִי בַּלַּעַת**. מַכַּת מִקָּל עַצ בְּרָאֶשׁוֹ כְּרָאִשִׁי לַפְּתוֹת: **בַּלָּא מַזְרִים**. נַחֲלָה בַּלָּא מַזְרִים כְּלוּמֵר קִרְקַעוֹת רַחֲצִים וְרָצִים: **וּכַסְיִין אֲנָקִיָּה**. כִּסּוּי עֵפֶר הַפּוֹרַח מִמְּפוֹלַת הַחוּמָה: **וּנְסַר מוֹקְרִי**. נִשָּׂר מוּחוֹ: **אוֹרְדָא מַזִּי סְדִיא**. הַמוֹכִין יוֹלֵאִין מִן הַכֵּר שְׁצַמְרָאֲשׁוּמִיו: **הַלָּלָא מַלְרָאָה**. הַלֵּל שְׁאֵנוֹ קוֹרִין בְּפֶסֶם. לְפִי שֵׁשׁ הַלֵּל אַחֵר הַקְרִי הַלֵּל הַגְּדוֹל קוֹרִין לֹהֵ הַלֵּל הַמַּלְרִי: **יָנִיסִי מַסְרַחֲשִׁי לָךְ**. שַׁעֲי נָסִים נִקְרָא יָנִסָן שַׁעַל כָּל זָרָה הַצָּהָה לִישְׁרָאֵל אֲמוּרִים אֲוִתוֹ עַל גְּאוּלָּתָ: **הוּס קֹא אֲזִינ**. זֵר הַדִּיא צַהֲדִיה דְּרַבָּא: **צֹאֲרַנָא**. בְּסַפִּינָה: **אֲמַר כַּהֲדִי גִבְרָא דַּמְסַרְחִישׁ לִיָּה** **נִיסָא לַמָּה לִי**. שְׁמָא כֹאֵן יֵאֲרַע לוֹ הַנֶּסֶם שֶׁתַּטְעֵב הַסַּפִּינָה וְהוּא יִנָּל: **צְדִידִךְ קִימָא**. כֵּךְ הוּא תַלְי הַפְּתָרוֹן אִם לְטוֹבָה אִם לְרַעַה וְהַפְּסַת לִי לְרַעַה: אֲשַׁמּוֹ שֶׁל רַבָּא בַת רַב חֲסַדָּא הִיתָה: **עוּרִיוִנָא דַּמְלָנָא**. שׁוּמֵר אֲזִנֵּר הַמֶּלֶךְ: **נַפֵּל כַּתְלָא**. מוֹלַע: שִׁירָאִי

דהוי כעם אחר לרבא א"ל דביתהו שכיבא ואתו בניה ובנתיה לידי איתתא אחריתי **א**דאמר רבא אמר ר' ירמיה בר אבא אמר רב מאי דכתיב בניך ובנותיך נתונים לעם אחר זו אשת האב אקרינן בחלמין **א**לך אכול בשמחה לחמך לאב"י אמר ליה מרווח עסקך ואכלת ושתית וקרית פסוקא מחדוא דלכך לרבא אמר ליה פסיד עסקך טבחת ולא אכלת ושתית וקרית **ב** לפכוחי פחדך אקרינן **א**רע רב תוציא השדה לאב"י א"ל מרישיה לרבא א"ל מסיפיה אקרינן **א**זיתים יהיו לך בכל גבולך וגו' לאב"י א"ל מרישיה לרבא א"ל מסיפיה אקרינן **א**וראו כל עמי הארץ וגו' לאב"י א"ל נפק לך שמא דריש מתיבתא הוית אימתך נפלת בעלמא לרבא אמר ליה בדיינא דמלכא אתבר ומתפסת בגנבי ודייני כולי עלמא קל וחומר מינך למחר אתבר בדיינא דמלכא ואתו **א** ותפשי ליה לרבא. אמרי ליה חזן חסא על פום דני לאב"י א"ל עיף עסקך כחסא לרבא א"ל מריר עסקך כי חסא אמרי ליה חזן בשרא על פום דני לאב"י אמר ליה בסים חמרך ואתו כולי עלמא למזבן בשרא וחמרא מינך לרבא אמר ליה תקיף חמרך ואתו כולי עלמא למזבן בשרא למיכל ביה אמרי ליה חזן חביתא דתלי בדיקלא לאב"י אמר ליה מודלי עסקך כדיקלא לרבא אמר ליה חלי עסקך כתמרי אמרי ליה חזן רומנא דקדחי אפום דני לאב"י אמר ליה עשיק עסקך כרומנא לרבא אמר ליה קאוי עסקך כרומנא אמרי ליה חזן חביתא דנפל לבירא לאב"י א"ל מתבעי עסקך **א**כדאמר נפל פתא בבירא ולא אשתכח לרבא א"ל פסיד עסקך ושד' ליה לבירא אמרי ליה חזינן בר חמרא דקאי אאיסדן ונוער לאב"י אמר ליה מלכא הוית וקאי אמורא עלך לרבא א"ל פטר חמור **א** גהיט מתפילך א"ל לרידי חזי לי ואיתיה אמר ליה וא"ו דפטר חמור ודאי גהיט מתפילך לסוף אזל רבא לחודיה לגביה אמר ליה חזאי דשא ברייתא דנפל אמר ליה **א** אשתך שכבא אמר ליה חזיא **א**ככי ושני דנתור א"ל בנך ובנתך שכבן אמר ליה חזאי תרתי יוני דפרחן א"ל תרי נשי מגרשת אמר ליה חזאי תרי גרגלידי דלפתא אמר ליה תרין קולפי בלעת אזל רבא ההוא יומא וייתיב בי מדרשא כוליה יומא אשכח הגהו תרי סגי נהורי דהוו קמנצו בהדי הדדי אזל רבא לפרוקניהו ומחוהו לרבא תרי דלו למחווייה אחריתי אמר מסתיי תרין חזאי לסוף אתא רבא ויהיב ליה אגרא א"ל חזאי **א** אשיתא דנפל א"ל נכסים בלא מצרים קנית א"ל חזאי אפדנא דאב"י דנפל וכסיין אבקיה א"ל אב"י שכיב ומתיבתיה אתיא לגבך א"ל חזאי אפדנא דידי דנפיל ואתו כולי עלמא שקיל לבינתא לבינתא א"ל שמעתתך מברדן בעלמא א"ל חזאי דאבקע רישי ונתר מוקרי א"ל **א** אודרא מבי שדיא נפיק א"ל אקריין הללא מצראה בחלמא א"ל ניסא מתרחשי לך הוה קא אזיל בהדיה בארבא אמר בהדי גברא דמתרחיש ליה ניסא למה לי בהדי דקא סליק נפל סיפרא מיניה אשכחיה רבא וחזא דהוה כתיב ביה **א** כל החלומות הולכין אחר הפה אמר רשע בידך קיימא וצערתן כולי האי כולוהו מחילנא לך בר מברתיה דרב חסדא יהא רעוא דלמסר ההוא גברא לידי דמלכותא דלא מרחמו עליה אמר מאי אעביד גמירי **א** דקללת חכם אפילו בחנם היא באה וכ"ש רבא דבדינא קא לייט אמר איקום ואגלי **א** דאמר מר גלות מכפרת עון קם גלי לבי רומאי אזל יתיב אפתחא דריש **א** טורזינא דמלכא ריש טורזינא חזא חלמא א"ל חזאי חלמא דעייל מחמא באצבעתי א"ל הב לי זוזא ולא יהב ליה לא א"ל ולא מידי א"ל חזאי דנפל תכלא בתרתין אצבעתי א"ל הב לי זוזא ולא יהב ליה ולא א"ל חזאי דנפל תכלא בכולה ידא א"ל נפל תכלא בכולהו שיראי שמעי בי מלכא ואתיוהו לריש טורזינא קא קטלי ליה א"ל אנא אמאי אייתו להאי דהוה ידע ולא אמר אייתוהו לבר הדיא אמרי ליה אמטו זוזא דידך חרבו שיראי